

Od redakcji

Od czterech lat środowisko białoruskich naukowców-białorutenistów w Polsce domaga się powołania w Białymstoku Instytutu Kultury Białoruskiej. W założeniach ma to być jednostka naukowa, która powinna prowadzić prace badawcze nad historią, językiem, etnografią i socjologią Białorusinów na Białostocczyźnie i w Polsce. Nie bez znaczenia są tutaj również praktyczne zadania stojące przed taką jednostką badawczą. Szkoły podstawowe i średnie na Białostocczyźnie od wielu lat stoją przed problemem braku nowoczesnych programów nauczania języka białoruskiego, elementów historii i geografii Białorusi, całkowicie zaniedbane jest wprowadzanie elementów historii regionalnej do programów nauczania we wszystkich typach szkół w województwie.

Czteroletnie zmagania zmierzające do powołania białorutenistycznego ośrodka naukowego z prawdziwego zdarzenia nie przyniosły żadnych praktycznych rezultatów, a postulaty odnośnie powołania Instytutu kierowane do kompetentnych urzędów i osób na najwyższych szczeblach władzy nie doczekały się nawet pisemnej odpowiedzi. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest wiele, ale nie czas i miejsce nad nimi się rozwodzić. Ogólnie należy jednak stwierdzić, iż zasadniczą przyczyną sprawczą jest brak przychylnego zainteresowania tym projektem wszystkich instytucji i osób władnych podjąć wiążące decyzje.

Wobec takiego stanu rzeczy nie pozostało nic innego, jak założyć własną organizację i społecznie zająć się wspomnianą działalnością. 30 września 1993 r. oficjalnie zostało zarejestrowane Białoruskie Towarzystwo Historyczne. W założeniu oparte na społecznym zaangażowaniu członków i sympatyków, podejmuje ono działania zmierzające do popularyzacji historii Białorusinów Białostocczyzny, konsoliduje i promuje wysiłki młodych historyków-białorutenistów. Ważnym elementem pracy Towarzystwa jest wydawanie naukowego pisma historycznego (w założeniu — dwa razy w roku) pod nazwą "Białoruskie Zeszyty Historyczne".

Niniejszy tom "Białoruskich Zeszytów Historycznych" zapoczątkowuje nowe naukowe wydawnictwo ciągłe poświęcone historii tej części narodu białoruskiego, która od stuleci zamieszkuje terytorium obecnie określane jako Białostocczyzna, bądź związana jest z nim pochodzeniem. W sferze naszych zainteresowań — ze zrozumiałych chyba dla wszystkich względów — znajduje się także problematyka związana ze stosunkami białorusko-polskimi na przestrzeni dziejów. W powojennej historiografii polskiej nie było periodyku *sensu stricto* poświęconego przeszłości Białorusinów zamieszkujących w granicach państwa polskiego. Na przestrzeni ostatnich kilku dekad w zasadzie nie prowadzono w tym kierunku badań naukowych, a ówczesne władze zezwalały jedynie na rejestrowanie pięknego folkloru wschodniej Białostocczyzny.

Zwiastunem zmian okazał się rok 1981. W krystalizującym się wówczas organizacyjnie środowisku młodzieży białoruskiej rozpoczęły się pierwsze dyskusje o przeszłości swego narodu. W latach osiemdziesiątych na różnych uczelniach w Polsce historię studiowało kilkudziesięciu Białorusinów. Część z nich swoje prace magisterskie poświęciła przeszłości wschodniej Białostoczczyzny. Aż trzy artykuły publikowane w niniejszym tomie powstały na podstawie prac magisterskich obronionych na Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku pod kierunkiem prof. dr hab. W. A. Serczyka.

"Białoruskie Zeszyty Historyczne" mają służyć publikacji prac z takich dziedzin jak: historia polityczna, społeczna i gospodarcza, dzieje kultury, demografia i geografia historyczna. Otwarci jesteśmy na prezentację artykułów dyskusyjnych, o treściach nawet bardzo kontrowersyjnych. Do lepszego poznania naszego regionu powinien przyczynić się również dział źródeł dotychczas nie publikowanych, naszym zdaniem z pewnością wartych udostępnienia szerszemu gronu czytelników. Z zamiarem wydania w przyszłości białoruskiego słownika biograficznego Białostoczczyzny wyróżniliśmy dział materiałów biograficznych. Natomiast w związku z ukazywaniem się w Polsce coraz większej liczby publikacji poświęconych historii Białorusi i Białorusinów, jak również wielopłaszczyznowych związków polsko-białoruskich, wręcz nieodzowne okazało się wyodrębnienie działu recenzje i polemiki. Przy czym umieściliśmy w nim omówienia tylko najważniejszych pozycji książkowych, które ukazały się w ostatnim czasie.

Zespół redakcyjny ma nadzieję, iż "Białoruskie Zeszyty Historyczne" wzbudzą zainteresowanie historyków zajmujących się dziejami Białorusinów w Rzeczypospolitej Polskiej, co w konsekwencji przyczyni się do rozwoju badań nad tym problemem. Do wszystkich zainteresowanych zwracamy się z prośbą o nawiązanie współpracy dla dobra białorusistyki, a w szczególności badań historycznych. Będziemy także wdzięczni za wszelkie uwagi, które z pewnością pomogą nam w dalszej pracy.

Redaktorzy dziękują wszystkim tym, których łaskawa przychylność, pomoc duchowa i materialna oraz bezinteresowne najczęściej zaangażowanie w realizację tego ambitnego przedsięwzięcia doprowadziły do wydania niniejszego tomu. Pokładamy nadzieję, iż tak będzie również w przyszłości.

Białystok, 30 lipca 1994 r.

Sławomir Iwaniuk
Jerzy Kalina